כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח

■ בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת שמות ■ כ"ב טבת ה'תשפ"א ■ 06.01.2021 ■ גליון מס' 615 ■

שו"ת חורף

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

ברכת שהחיינו בתום מגפת הקורונה

שאלה: לאור מבצע החיסונים הנרחב אנו מקווים כי בסייעתא דשמיא בעוד זמן לא רב החיים ישובו למסלולם, ונוכל לשוב להתכנס ולהתקהל ללא הגבלות, ואז מן הסתם ייערכו הרבה מפגשים מרגשים בין חברים קרובים וקרובי משפחה שלא התראו זמן רב, ונשאלת השאלה האם במפגשים אלו יהיה ניתן לברך 'שהחיינו' מדין הרואה את חברו לאחר שלושים יום?

תשובה: לענ"ד בהחלט יהיה מקום לברך ברכה זו במפגשים מיוחדים ומשמחים ואבאר שיחתי.

הנה נפסק להלכה בשולחן ערוך[א], שמי שרואה את חברו לאחר שלושים יום מברך בשם ומלכות[ב] 'שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה' ואם כבר עברו י"ב חודש מפגישתם האחרונה יברך בשם ומלכות 'מחיה המתים', אבל כל זאת בתנאי שחברו חביב עליו הרבה ושמח בראייתו[ג].

הטעם שלאחר י"ב חודש מברך ברכת 'מחיה המתים' כתב המהרש"א[ד] שמאחר ובכל שנה נידון האדם בראש השנה ויום הכיפורים אם לחיים או למוות חס ושלום, ולכן אם לא ראה אותו במשך י"ב חודש הרי בוודאי עבר עליו יום הדין, וכעת שרואהו מברך 'ברוך מחיה המתים' שניצול מדין מיתה בראש השנה ויום הכיפורים.

והערוך השולחן[ה] ביאר טעם שיעור זמן זה של י"ב חודש, משום ששיעור שכחה הוא י"ב חודש ואין המת משתכח מן הלב עד י"ב חודש, וראה בהערה נפקא מינה אפשרית בין ביאורים אלו[ו].

על כל פנים נראה שיסוד שתי ברכות אלו אחד הם והוא רגש השמחה שיש לאדם בשעה שפוגש חבר לאחר תקופה שלא ראהו, ומשבח את הקב"ה על שמחה זו וכמו שמצינו במי שקונה בגד חדש או כלי חדש, אלא שאם לא ראהו י"ב חודש מבטא שמחה זו בברכה מיוחדת יותר והיא ברכת 'מחיה המתים' משום הטעמים הנ"ל.

אך בימינו לא ראינו שמברכים ברכות אלו, ונאמרו בפוסקים כמה הסברים לכך.

אם קיבל מכתב בתוך התקופה - שיטת המשנה ברורה

ראשית יש לציין לשיטת המשנה ברורה בעניין זה, שהנה כתבו כמה מן האחרונים לחלק בין מקרה שלא שמע מחברו כלל אף לא דרך מכתב וכדומה, לבין מקרה שקיבל ממנו מכתב בתוך התקופה או דרישת שלום וכדומה, שבמקרה כזה אינו יכול לברך.

ובדברי המשנה ברורה מבואר שלמד[ז] ששיטת אחרונים זו שייכת בין לעניין ברכת 'מחיה המתים' ובין לעניין 'ברכת שהחיינו', ולפי זה נפלו ברכות אלו בבירא עמיקתא שהרי בימינו כמעט לא מצוי שלא נקבל דרישות שלום באמצעים הטכנולוגיים השונים (שיחת טלפון, אימייל ועוד) ויתירה מכך שבדור שלנו שיש תקשורת טובה ומהירה בין כל קצוות תבל, וחלילה אם יקרה משהו לחבר או קרוב משפחה, הרי שגם אם הוא גר בצדו השני של כדור הארץ בוודאי נדע ונשמע זאת, ואם לא שמענו שקרה לו משהו, הרי זה לבדו מהווה הוכחה שלא קרה לו כלום, והרי זה כאילו כן שמענו ששלומו טוב[ח].

דעת החולקים על המשנה ברורה

אך יש לדעת שהרבה אחרונים[ט] חלקו על המשנה ברורה בזה וטענו שבמקור הדברים בשיטת האחרונים הללו מבואר שכל דבריהם לא נסובו אלא על ברכת 'מחיה המתים' שאותה אין לברך אלא אם כן לא קיבל ממנו מכתב או דרישת שלום, אבל לעניין ברכת 'שהחיינו' אין חילוק בין אם קיבל ממנו

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

איש וביתו באו
המשימה החשובה ביותר שעמדה בפני יעקב בבואו למצרים היתה הבטחת קיומו של עם ישראל בגלות הצפויה, לשם כך הוא מקדים כמה...
המשך בעמ' 3

גאולתן של ישראל
בפרשת שמות אנו רואים לראשונה כיצד הוא סדר גאולתן של ישראל. כשמשה רבינו מצטווה ע"י הקב"ה, ללכת אל העם ולבשר להם...
המשך בעמ' 4

פקודה בלתי מוסרית בעליל
בפרשת שמות מתארת התורה כיצד חל פיחות דרמטי במעמדם של בני ישראל. ממשפחה מבודדת הקרובה למלכות, הם הפכו לעם...
המשך בעמ' 6

סיפור לשבת

סגולה להסרת נפיחות רעילה
באחת מהעיירות בפולין של מעלה, חלה איש יהודי קשות ברגלו ל"ע, הוא ביקר אצל טובי הרופאים שלא הצליחו להעלות מזור למחלתו...
המשך בעמ' 7

שביבים
■ *"תברך אתה אותי"*
■ *להרבות לימוד תורה*
■ *'אם אני מתפלל ולא נענה, הנני מפסיק לשמש כאדמו"ר'*
המשך בעמ' 8

מכתב או לא, ופשר החילוק מבואר בדברי הערוך השולחן[ו] וזה לשונו:

'והטעם דברכת שהחיינו היא מתוך שמחת הראייה פנים בפנים אבל ברכת מחיה המתים הוא מצד שעתה נתוודע שהוא חי ולכן כיון שכבר ידע שהוא חי על פי מכתבים או שמע מבני אדם שהוא חי שוב לא שייך ברכת מחיה המתים'.

מדוע לא נוהגים לברך ברכה זו בימינו?

ולפי אחרונים אלו יש לשוב ולעיין מדוע לא ראינו שנוהגים לברך ברכת שהחיינו על חברו כשרואהו לאחר שלושים יום, ובשלמא ברכת מחיה המתים אכן מובן מדוע לא מברכים לפי הנ"ל[יא], אך ברכת שהחיינו מדוע תיפקד מקומה?

ונאמרו בפוסקים כמה טעמים לכך שלא מברכים ברכה זו בזמננו:

א) מאחר ומבואר בשולחן ערוך שצריך שיהיה החבר בגדר **'חביב עליו הרבה ושמח בראייתו'**, מי יאמר לנו שאכן החבר הגיע לגדר זה[יב].

ב) בזמן הזה גברה החנופה בעולם ויש מי שנראה כאוהב אך בתוכו פנימה הרי הוא אויב[יג].

ג) בזמן הזה ערבה כל שמחה ואין אדם שמח בחברו[יד].

ד) אם נברך ברכה זו אזי או שניכשל בהלבנת פנים או בברכה לבטלה, שהרי אם נפגוש מי שאין אנו כל כך שמחים לראותו, ולא נברך עליו שהחיינו הרי שהוא עלול להיפגע מכך שבכך יוכח לו שאין אנו שמחים לראותו, ואם בכל זאת נברך כדי לא להלבינו הרי שניכשל בברכה לבטלה[טו].

מקרים חריגים בהם מברכים ברכה זו אף בימינו

והנה יש לדעת שגם לדעת המשנה ברורה - שאם קיבל מכתב או דרישת שלום אין לברך אף ברכת שהחיינו - מכל מקום אם מדובר באופן ששמע ממנו על ידי מכתב בתוך התקופה שהוא חולה ולאחר שלושים יום מצאו שהוא בריא, יש לו לברך עליו שהחיינו, שהרי בזה השמחה שלו גדולה יותר, מאם לא היה מקבל ממנו מכתב ולא היה יודע כלל שהוא אינו בקו הבריאות[טז].

ועל פי זה פסק הגר"ש וואזנר זצ"ל[יז] אודות חיילים שבאו מן המלחמה, שאף ששמעו מהם בתוך התקופה, מכל מקום מאחר וכל הזמן הזה שהו באזור הסכנה, וכעת שבו לביתם לאחר שלושים יום בריאים ושלמים שיש לברך עליהם 'שהחיינו'[יח].

ואכן בגל הראשון של הקורונה התפרסם תיעוד מרגש מאוד אודות הרב נתנאל כ"ץ שליט"א - בנו חביבו של הרב יעקב כץ שליט"א ראש הכולל בישיבת 'נתיב אריה' - שנדבק בנגיף הקורונה והיה מאושפז תקופה ממושכת בבית החולים, והיה ממש בשערי מוות לא עלינו, ובחסדי ה' יתברך המרובים החלים וקם על משענתו, וכאשר חזר לביתו ולמשפחתו ערכו לו קבלת פנים מצומצמת ומרגשת, וחמיו הרב יוסף וולף הי"ו עמד ובירך עליו בהתרגשות עצומה 'שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה'.

מסקנת הדברים לעניין תקופת מגפת הקורונה

ועתה נבוא לנידון דידן, הנה ראיתי כי דעת הגר"א וייס שליט"א[יט] שאחר שבזמננו לא נהגו לברך ברכות אלו, גם במציאות זו של מגפת הקורונה אין לברך ברכת שהחיינו כאשר רואה את חברו[כ].

אמנם נראה לעניות דעתי שיש מקום לחשוב אחרת, שאף שאכן לא נוהגים לברך ברכה זו בזמננו, מכל מקום תקופה זו של מגפת הקורונה אינה תקופה רגילה, ויש חברים טובים שלא התראו זמן רב עקב כך שהם משתייכים לקבוצת סיכון והרי הם מסתגרים בביתם מתחילת מגפת הקורונה, ויש משפחות שלא נפגשו כבר חודשים רבים עקב הגבלת הטיסות וחובת הבידוד, וכמה סבים וסבתות יש אשר כמהים לפגוש את נכדיהם ובכל התקופה הזאת הדבר נבצר מהם, ולכן נראה שאם אכן נזכה ובס"ד מגפה זו תהיה מאחורינו, ונשוב ונפגוש בני משפחה ו/או חברים טובים ונרגיש שהלב מתמלא ועולה על גדותיו משמחה - הרי שהמברך ברכת שהחיינו במעמד זה לא הפסיד, שהרי סוף סוף ברכה זו היא מדינא דגמרא והלכה פסוקה בשולחן ערוך![כא].

ואף שבכל הזמן הזה היינו בקשר טלפוני וכדומה עם חברנו ומשפחתנו, אין בכך משום לשנות הלכה זו, ולא מיבעיא לדעת הפוסקים החולקים על המשנה ברורה ונוקטים שאין קבלת מכתב וכדומה מעלה ומורידה לעניין ברכת שהחיינו, אלא אף לדעת המשנה ברורה הנ"ל נראה שמאחר וראינו שגם לדעתו במקרים חריגים ניתן לברך ברכה זו (כאשר שמע במכתב שהוא חולה) נראה שאכן אצל חלקנו (אלו שהיו בבידוד ארוך עקב כך שמשתייכים לקבוצות סיכון) הרי זהו מקרה חריג ולא הרי תקופה זו כתקופת שגרה.

וכמובן שלא נתחיל לברך ברכה זו על כל אחד ואחד שנפגוש, אלא רק במקרים מיוחדים בהם נרגיש את שמחת הלב גואה ועולה, ויש ליזהר לא להגיע לידי הלבנת פנים.

ואולי ניתן להציע שאם וכאשר אכן תהיה שבת אחת בה יוסרו כל ההגבלות (ולא יהיה זה בתהליך איטי) - ושמחת סיום המגפה תשתלב עם השמחה של החזרה לבתי הכנסת (ללא הגבלות) וכן עם השמחה של המפגש המחודש של בני הקהילה וכדומה - שיעמוד אחד מן הקהל אשר מרגיש את שמחת הלב על המפגש עם חבריו, ויעמוד ויברך ברכת 'שהחיינו' עבור כולם.

ואמנם נראה שמאחר ולספיקות בברכות שהחיינו יש תמיד פתרון טוב והוא ללבוש בגד חדש או לאכול פרי חדש, עדיף יותר לצאת מידי הספק ולהשתמש באחד מפתרונות אלו, אך לדינא נראה שאם אכן מרגיש את שמחת הלב ניתן לברך ברכה זו גם ללא בגד חדש או פרי חדש.

ראייה באמצעות תוכנת 'זום'

ונשאלתי האם בהקשר זה ראייה על ידי תוכנת 'זום' וכדומה נחשבת ראייה או לא, ונראה שאם רואה את חברו לאחר שלושים יום, אך אינו רואה אותו פנים מול פנים אלא בתוכנת 'זום' וכדומה, אינו יכול לברך ברכה זו שהרי כבר כתבו הפוסקים[כב] שכל ברכות הראייה אין ניתן לברכם אלא בראייה מוחשית, אך מה שיש להסתפק הוא באופן שראה את חברו בתוך התקופה דרך תוכנת הזום, וכעת רואהו באופן מוחשי האם יוכל לברך 'שהחיינו', ונראה לעניות דעתי שאף שראייה דרך הזום לא נחשבת ראייה ממש, מכל מקום בוודאי שהיא יותר ממכתב או דרישת שלום, אך מכל מקום אם אכן מרגיש שמחת הלב בכך

שרואהו כעת, הרי מוכח שאינה דומה ראייה מוחשית לראייה דרך מסך, ומאחר ומרגיש שמחת הלב, וברכה זו על שמחת הלב נתקנה - יש לו לברך, ואם אינו מרגיש שמחת הלב כל כך מאחר ובכל התקופה הזו ראה אותו דרך המסך אזי באמת אין הכי נמי לא יברך ברכה זו.

להארות והערות: shyogel@gmail.com

א - אורח חיים סימן רכ"ה סעיף א', והוא על פי הגמרא במסכת ברכות דף נ"ח עמוד ב'.
ב - ראה במשנה ברורה שם ס"ק ג'.
ג - וכתב המשנה ברורה שם ס"ק א' שאין חילוק בין איש לאישה, אך איש יברך ברכה זו רק על נשים קרובות משפחתו שאין לבו נוקפו עליהן וכן להפך.
ד - חידושי אגדות שם.
ה - סימן רכ"ה סעיף ב'.
ו - יש לדון מה יהיה הדין בשנה מעוברת וראה את חברו לאחר י"ב חודש אך ללא שעבר עליו ראש השנה ויום הכיפורים, שהנה לפי המהרש"א שמא לא יהיה ניתן לברך עליו נוסח זה של הברכה, אך לדעת הערוך השולחן יש לומר ששיעור שכחה לא משתנה בשנה מעוברת (וכבר דנו בזה בנוגע לפרשת זכור ו'שנה ראשונה' לחתן) אך יותר נראה שגם לפי ביאור המהרש"א יהיה ניתן לברך בכה"ג, שהנה יש לשאול מדוע לפי המהרש"א נתנו שיעור של י"ב חודש ולא אמרו שאף בפחות מי"ב חודש אם בתוך תקופה זו שלא התראו היה חודש תשרי, אם כן יברך 'מחיה המתים'? אלא שלא רצו לתת תורת כל אחד בידו, וקבעו שיעור קבוע, וממילא גם לו יצויר שעברו י"ב חודש ללא ראש השנה בתוכם, עדיין יברך 'מחיה המתים' שלא חילקו בדבריהם, ובפרט שמי שמברך 'מחיה המתים' על מי שלא ראהו פחות מי"ב חודש לא נחשב שבירך ברכה לבטלה (כך מבואר בדעת תורה בשם דעת קדושים - מובא במשנה ברורה מהדורת דרשו הערה 7) ועיין עוד במ"מ לנידון זה במשנה ברורה מהדורת דרשו הערה 8.
ז - עיין היטב במשנה ברורה סימן רכ"ה ס"ק ב' ושער הציון ס"ק ג'.
ח - כן כתב בספר אורחות רבנו עמוד צ"ג בשם הסטייפעלר.
ט - עיין בבאר היטב ריש סימן רכ"ה ובערוך השולחן דלקמן ובשו"ת יחוה דעת חלק ד' סימן י"ז.
י - סימן רכ"ה סעיף ב'.
יא - ועוד טעם מדוע לא מברכים ברכת מחיה המתים בזמננו מובא בבן איש חי (שנה ראשונה פרשת עקב סעיף י"ג) שהוא משום שאנינא דעתייהו דאינשי לברך עליהם ברכה זו, כלומר שאנשים מרגישים לא בנוח כאשר מברכים עליהם נוסח ברכה זו (ועיין שם שכתב שברכה זו היא ללא שם ומלכות).
יב - עובדות והנהגות לבית בריסק חלק ב' עמוד ל"ח בשם הגרי"ז סולאוויצ'יק זצ"ל.
יג - ספר 'חסד לאלפים' (מובא בשו"ת יחוה דעת חלק ד' סימן י"ז).
יד - ליקוטי מהרי"ח (מובא בפסקי תשובות סימן רכ"ה הערה 81).
טו - קונטרס השיעור השבועי של הגר"א וייס שליט"א - ויגש תשפ"א.
טז - ויש להסתפק מה יהיה הדין (לדעת המשנה ברורה) באופן שקיבל ממנו מכתב שהוא חולה, ולאחר מכן קיבל ממנו מכתב שהוא הבריא, ולאחר מכן ראהו, האם גם בכה"ג יוכל לברך שהחיינו, או שנאמר שרק באופן שבשעת הראייה מבין שהוא הבריא ממחלתו אז השמחה גדולה, משא"כ באופן שכבר שמע שהבריא על ידי מכתב וצ"ע.
יז - שו"ת שבט הלוי חלק ה' סימן כ"ד.
יח - ויש לעיין על פי הספק המבואר לעיל בהערה ט"ז.
יט - תשובה שהתפרסמה בקונטרס השיעור השבועי לפרשת ויגש תשפ"א.
כ - וכתב בתוך דבריו שם שאף אם רואה את חברו לאחר שלושים יום שהבריא ממחלה קשה לא יברך ברכה זו (בשם ומלכות) אלא יודה לקב"ה בשפה המדוברת.
כא - וכבר כתב הערוך השולחן (סימן רכ"ה סעיף ג') 'ועכשיו מקילים מאד בברכה זו מיהו מי שיודע בעצמו שיש לו תענוג בראייתו ושמח מאד וכ"ש בן לאביו או אב לבן ואח לאחיו כיוצא בהם צריך לברך'.
כב - עיין שו"ת בצל החכמה חלק ב' סימן י"א, ושו"ת באר משה חלק ב' סימן ט' אות ג', ושו"ת מנחת יצחק חלק ב' סימן פ"ד אות י'.

איש וביתו באו

/ הרב יעקב הלוי פילבר

המשימה החשובה ביותר שעמדה בפני יעקב בבואו למצרים היתה הבטחת קיומו של עם ישראל בגלות הצפויה, לשם כך הוא מקדים כמה פעולות ששתים מהן נזכיר כאן: יעקב ידע שהבטחת קיומו של עם ישראל הוא היעוד הלאומי שהחל בו אברהם, היעוד הזה אינו מתגשם מעצמו אלא תלוי במפעל החינוכי שהחל בו אברהם אבינו כמו שנאמר: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" [בראשית יח יט], וכפי שמתאר זאת הרמב"ם [בהל' ע"ז פ"א] בהרחבה: "והתחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם א־לוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד . . . וחיבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו, וישב יצחק מלמד ומזהיר, ויצחק הודיע ליעקב ומינהו ללמד, וישב מלמד ומחזיק כל הנלווים אליו, ויעקב אבינו לימד בניו כולם והבדיל לוי ומינהו ראש והושיבו בישיבה ללמד דרך השם ולשמור מצוות אברהם, וציוה את בניו שלא יפסיקו מבני לוי ממונה, כדי שלא תשכח הלימוד, והיה הדבר הולך ומתגבר בבני יעקב ובנלווים עליהם, ונעשית בעולם אומה שהיא יודעת את ה'". וכשעמד יעקב לרדת למצרים החל להתייירא מפני העתיד הצפוי לו, שמא בגלות ירד כל מפעל חייו לטמיון. ועל כן גם אחרי שקב"ה אומר ליעקב: "אל תירא מרדה מצרימה", אין יעקב יושב בחיבוק ידיים וסומך על ההבטחה בלבד, אלא עושה מצדו כמה פעולות כדי להבטיח את קיומו של עם ישראל.

הפעולה הראשונה של יעקב היתה: "ואת יהודה שלח אל יוסף להורות לפניו", כמו שפירשו במדרש [ב"ר צה]: "מהו להורות? להתקין לו בית תלמוד שיהא מורה שם תורה, שיהיו השבטים קורין בו את התורה, ללמדך שבכל מקום שהיה הולך היה עוסק בתורה, כשם שאבותיו היו עושין". או בלשון אחרת במדרש [שם]: "להתקין לו בית ועד, שיהא מורה בו דברי תורה, ושיהיו השבטים לומדים בו". יעקב לא הסתפק במסגרות הלימודיות הרגילות שהיו מנוהלות עד כה ע"י שבט לוי, אלא שלח את יהודה להקים בית תלמוד איתן יותר. ואכן מפעלו זה של יהודה הועיל לישראל בעת השעבוד, כמו שאנו מוצאים בדברי פרעה שאומר: "תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה, ואל ישעו בדברי שקר", ושאלו במדרש: מה הם "דברי השקר" שכה חשש פרעה מפניהם? "מלמד שהיו בידם מגילות, שהיו משתעשעין בהם משבת לשבת לומר שהקב"ה הוא גואלן, לפי שהיו נוחין בשבת, אמר להם פרעה: 'תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר' - אל יהיו משתעשעין ואל יהיו נופשין ביום השבת" [שמו"ר פ"ה יח].

הפעולה השניה של יעקב להבטחת קיומו של העם היהודי היתה ביסוס שלמות המשפחה היהודית, ביודעו כי המשפחה היהודית היא הערובה הבטוחה להמשך קיומו של עם ישראל. על דברי הכתוב: "איש וביתו באו", אמרו [במדרש הגדול]: "לפי שידע יעקב אבינו שהמצרים שטופים בזימה, לכך עמד והשיא את בניו ובני בניו נשים קודם שיבואו למצרים" ("שאפילו חצרון וחמול שהיו קטנים שידך להם נשים כדי שלא יתחתנו במצרים"). נוסף לכך דאג יעקב לשמירת המסגרת המשפחתית על ידי חינוך לצניעות ולנאמנות בחיי המשפחה, שאותם הפנימו בני ישראל בביתם פנימה, כמו שדרשו [במדרש ילמדנו]: "בשעה שירדו למצרים היו צנועים כל אחד ואחד בתוך אוהלו, שנאמר: 'איש וביתו באו' - לא ראובן היה מביט באשתו של שמעון, ולא שמעון באשתו של ראובן, אלא כל אחד באוהלו צנוע". וכאשר עמרם עמד וגירש את אשתו יוכבד, ראתה מרים בפירוק המשפחה היהודית סכנה לבאות והטילה את כל כובד משקלה להשיב את השלום בבית הוריה, ומהם לקחו דוגמא כל עם ישראל, והשיבו גם הם את נשותיהם. ללמדך שלימוד התורה ושלמות המשפחה הם הערובה בטוחה לקיומו של העם היהודי.

גאולתן של ישראל

/ הרב איתמר הרשקו

בפרשת שמות אנו רואים לראשונה כיצד הוא סדר גאולתן של ישראל. כשמשה רבינו מצטווה ע"י הקב"ה, ללכת אל העם ולבשר להם, שהגיע זמן הגאולה. וכשאנו מתבוננים בפסוקים, אנו רואים שהדרך לגאולה השלימה, רצופה בקשיים וקושיות לא מעטות. הן מצד משה, והן מצד העם.

כשהקב"ה מתגלה אל משה בסנה, הוא מבקש ממנו ללכת ולומר לעם, כי פקד ה' את עמו. על כך שאל משה בראשונה - 'ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם'? אך לאחר מכן, כשהקב"ה מבקש ממשה, ללכת ולאסוף את זקני ישראל. ולבוא לפני פרעה, כדי לבקש ממנו להוציא את ישראל ממצרים. אומר אז משה - 'והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי כי יאמרו לא נראה אליך ה".

אם נלך על פי ההיגיון, היה על משה לשאול בתחילה - 'והן לא יאמינו לי'. שהם לא ידעו, האם אכן נגלה אליו ה'. ורק לאחר מכן לשאול - 'מה שמו'. שלאחר שיאמינו שנגלה אליו ה', ישאלו לשם ה'. מדוע אם כן, שינה משה את הסדר.

אלא שהעניין הוא בבשורה, אותה משה צריך לשאת, באזני העם.

בתחילה ה' מצווה אותו לומר לעם - 'פקוד פקדתי', וזו גם הבשורה לה כולם מחכים. שהיה ידוע להם, שאיש לא ישתמש בה, עד שיגיע הזמן האמתי. ולכן בוודאי שיאמין העם למשה. אך העם ירצה גם לדעת, מי הוא ה', וכיצד הוא מנהיג אותנו לצאת ממצרים.

אך כאשר ה' מצווה את משה, יחד עם הזקנים, לבקש מפרעה לצאת לדרך של שלושת ימים. משה חושש שמא העם לא יאמין לו, ואף יאמר לו, שלא נגלה אליו ה'. וכל זאת, משום שאיש לא אמר להם, שיציאת מצרים היא רק לדרך של שלושת ימים.

כדי להבין את פשר הכפילות בבשורת הגאולה, צריך לחזור להבטחה הראשונה שנתנה לישראל על כך - בברית בין הבתרים.

כאשר שואל אברהם את הקב"ה במה אדע? ה' משיב לו - "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם... ואחרי כן יצאו ברכוש גדול וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי"[1]. ובכך יוצר הקב"ה את התכנית, לגאולה בשני מישורים מקבילים.

מצד אחד יצאו עם ישראל ברכוש גדול כפיצוי על העינוי והעבדות. ומהצד השני הגוי אשר יעבידו אותם, יענשו על מה שהתעמרו בעם ישראל.

ומכיוון שהקב"ה מודיע זאת לאברהם, בידיעה ברורה. משמע שלא ניתן להשלים את הגאולה, בלא שני החלקים האלו שבה.

ולכן כאשר הקב"ה פונה אל משה, בתחילה הוא מבשר לו על החלק הראשון, הנוגע לגאולתן של ישראל. ועל כך אכן העם מאמין, ואף מודה ומשתחווה. אך על החלק השני, של הפירעון שנפרע הקב"ה מפרעה - קשה הדבר למשה ולעם. והם אף לא שומעים למשה, המדבר עמם על כך.

העם אמנם לא מקבל זאת, אך כאשר יתרו מגיע ושומע את השמועות, על יציאת מצרים ומלחמת עמלק הוא אומר - 'עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוקים, כי בדבר אשר זדו עליהם[2]'. כך שהידיעה שיודע כעת יתרו את ה', היא ממש ההבטחה שהבטיח ה' לאברהם - "ידוע תדע'. ומה שאמר ה' למשה, 'וידעתם כי אני ה'[3]'.

שע"י יציאת מצרים, התבררה אמיתות מציאותו של הבורא.

וכשנתבונן בעניין נראה, שהדבר שהביא את יתרו לדעת את ה', היה העונש שנתן ה' למצרים. שבאותו הדבר, בו הם בקשו לפגוע בישראל, הם עצמם נפגעו. אך לא רק כמידה כנגד מידה, כי אם כדבר גדול יותר.

שכן המצרים, הביאו על עצמם את מכותיהם, אחת אחר השנייה. לולי שהיו רודפים אחרי ישראל, הרי שלא היו טובעים בים, וכן על זו הדרך בכל המכות כולם.

הדבר העיקרי שגרם למצרים להתנהג כך, היה משום שהם ראו שגם עם ישראל, לא מבין את הנהגת ה' עדיין. ועל כן הם לא שומעים אל משה, ופרעה אף מדגיש זאת, באזני משה.

כך שאם עם ישראל, היה ישר מאמין בה' ושומע למשה, לא היה לפרעה יכולת לטעון ש'מרפים הם את ידי עושי המלאכה בעם'. מכיוון שהעם לא מרגיש נרפה, כי אם גאול. אך כעת, העם מרגיש שאין זו העת, ולא זו הדרך. ועל כן גם יוצאים הנצבים בפני משה, ואומרים לו שלא הגיע זמן הגאולה.

וזה מה שאומר הקב"ה למשה, בתחילת פרשת בא - 'אשר התעללתי במצרים[4]'. והכוונה בזה היא, לכל מי שנמצא כעת בארץ מצרים. הן ישראל והן המצרים[5].

לעם ישראל הקב"ה הראה את עניין שלושת הימים, ולמצרים הוא נתן את המכות. ואלה גם אלה טרם ידעו את ה', כיוון שלא הושלמה הגאולה, ולא הגיע סוף זמנה.

ואת הדבר הזה, יכול לעשות, רק מי שמנהל את העולם ומנהיגו.

ולכן הקב"ה 'משגיא לגויים ומאבדם' - שהרי הזהיר אותם כבר בהתחלה, על כך שאם לא ישחררו את ישראל, הם יוכו במכת בכורות[6]. ובכך גרם הקב"ה למצרים, שלא לשחרר את ישראל, עד לקבלת המכה בעצמה.

שלולי שהזהירם על כך, והיה בא משה ונותן מכה אחת פתאום - וודאי שהיו המצרים נבהלים, ומשחררים את ישראל. אך כאשר הם יודעים, שלא הגיע הזמן, של המכה המאיימת ביותר. אזי יכולים הם להמשיך, ולהתעמר בישראל, כאילו לא קורה דבר.

וזה מה שאומרים עבדי פרעה לו - 'הטרם תדע כי אבדה מצרים[7]'. ולמרות זאת, פרעה לא שת לבו לזאת. משום שהוא עדיין מלך, ואין לו סכנה מידית. בדרך זו, הוביל הקב"ה וסיבב סיבות, שיפלו מצרים. במכה אחר מכה, עד שבאה מכת בכורות.

ובאותה העת בה נענשו מצרים, היו ישראל עדיין משועבדים, וטרם זכו לגאולה המובטחת. ולמרות שבכל מכה, הייתה גם הרווחה לישראל, הם לא הרגישו שהם בעיצומה של הגאולה. וכמו שאמר משה - 'והצל לא הצלת את עמך[8]".

וזאת משום שכחלק מהעונש למצרים, היו צריכים ישראל לעבור גם

כן כור היתוך. שהכשיר אותם בסופו של דבר, לעבוד את האלוקים, על הר האלוקים. כבר לאחר שלושה חודשים, מיציאתם ממצרים. וזהו האות הגדול ביותר, שכל מה שעבר עליהם, בין זמן ביאתו של משה בפני פרעה ועד למעמד הר סיני. הכול היה תהליך הכשרה והכנה, לקראת עבודת ה'.

על פי יסוד זה ניתן להסביר, מדוע הורע מצבו של העם במצרים. ודווקא לקראת יציאתם, וסוף שעיבודם.

שבהתחלה כשבא משה לפרעה, מיד הוא גוזר על העם, שילכו לקוששׁ קש לתבן. והעם נפוץ עקב כך, על כל פני הארץ. דבר זה הכשיר את העם, לדעת להעריך את המשקל והכמות המדויקת, שעליו להביא כל יום לנוגשי מצרים ושוטריהם. וכאשר הם באו להקים את המשכן, ידעו עושי המלאכה להעריך את הכמות, הנצרכת לצורך ההקמה, כבר לאחר יומיים בלבד.

כך שקושי השעבוד, הכשיר את העם, על מנת שהם יכלו לסיים את מלאכת המשכן - כבר לאחר שלושה חודשים.

גם משה רבינו, הוכשר למנהיגותו, בדרך הזו. שכן משה רבינו גדל בבית פרעה, ולומד ממנו את כל טכסיסי המלוכה. ומיד לאחר מכן, הוא הולך ומולך במדין, עד שהוא שב למצרים ומנהיג את העם.

וכחלק מהנהגת ה' ופעולותיו במצרים, הוא מראה לאצטגניניי פרעה - שעתיד להיוולד מושיע לישראל. אך הם לא יודעים, האם הוא מישראל או ממצרים. וזאת משום שמשה נולד לאמו, שאף מניקה אותו. אך זה נעשה בבית פרעה, כשבת פרעה, מגדלת אותו.

וכדי למנוע את צמיחתו של המנהיג, שיושיע את ישראל. המצרים גוזרים גזרה, שאף חרצה את דינם - להיות נידונים במים.

ומכוון שהמצרים עובדים לנילוס, בכך הם חשבו להתחכם, למושיען של ישראל. שאלוהיהם יגבר עליו חלילה - 'ובדבר אשר זדו עליהם', שנפרע מהם ומאלוהיהם. דווקא בדבר, בו הם ניסו לפגוע בישראל.

בגלל הדבר הזה, כל המצוות הם 'זכר ליציאת מצרים', ולא 'זכר לבריאת העולם'.

שכן אין איש שהיה בזמן הבריאה, אף לא האדם הראשון, שנוצר רק ביום השישי. ועל כן, כל מה שאנו נוכל ללמוד מהבריאה, יהיה זה רק בגדר אמונה.

אך את יציאת מצרים, ראו כל עמי הארץ. ואף הגויים הודו על כך, וכמו שאמר יתרו. ולכן אנו יכולים, על ידי יציאת מצרים, לא רק להאמין בה' כי אם גם לדעת את ה'.

שההפרש בין אמונה לידיעה, נמצא בקשר של האדם לעניין.

כל אדם מאמין שהוא בנו של הוריו, ואין הוא יכול לדעת זאת באמת. כיוון שלא היה בר דעת, בעת הלידה.

אך כל הורה, יודע שאכן זהו בנו. כיוון שראה אותו, יוצא לאוויר העולם.

הידיעה היא חלק מהאדם עצמו, וכמו שאומרת התורה על חיבור האיש והאשה - 'והאדם ידע את חוה אשתו[9]'. לעומת זאת, האמונה היא חיצונית לאדם. לכן אנו מאמינים בדבר, אך יודעים את.

ומכיוון שאין ידיעה לחצאין, לא ניתן היה להגיע, לכלל הכרה וידיעת ה' ביציאת מצרים. לולי שהיו בה את שני הדברים - ישועת ישראל, והדין במצרים. ורק לאחר השלמת שני החלקים, ניתן היה לדעת את ה'. כיוון שראינו, כיצד הן עם ישראל שוחרר מעול המצרים, והן המצרים נענשו. ושני הדברים האלו, נעשו בו זמנית ובאותה הפעולה. וכמו שאמרו עם ישראל, בשירה שעל ים סוף - 'ימינך ה' תרעץ אויב', שהיא אותה 'ימינך ה' נאדרי בכח[10]'. שהקב"ה הציל את עם ישראל, באותה יד ימין, בה גם נפרע מהמצרים. ודבר זה, הוא ההוכחה הגדולה ביותר. שאכן הקב"ה מנהיג את העולם, ומשגיח עליו בכל פרט.

וכימי צאתנו ממצרים מראנו נפלאות. שבאותה הישועה של הקמת המדינה, נפרע הקב"ה מהאומות, כאשר הם מרימים ידם כנגדנו.

ובזאת יבחנו - האם לעזרנו, או לצרנו הם.

וכשם שהיו מבין האומות, חסידים המכירים בגדולתם של ישראל, כיתרו ראש הגרים. כך גם בימינו, יש מהאומות המכירים בכוחנו, ומחזרים לפתחנו. ויזכו הם, כמו שזכה יתרו להיות מאלו הפועלים עם א-ל, וייטלו שכרם.

יזכנו הקב"ה, להשלים את גאולתנו ופדות נפשנו. וידעו כל עמי הארץ, כי ה' הוא האלוקים. ו'כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם[11]".

1 - בראשית טו ח, יג - טו
2 - שמות יח, יא
3 - שם ו, ז
4 - שם
5 - וכמו שפירש רש"י על הפסוק, 'אשר נלחם להם במצרים' - במצריים ד"א במצרים בארץ מצרים, שכשם שאלו לוקים על הים כך לוקים אותם שנשארו במצרים. וכך גם כאן - כל מי שגר במצרים הרגיש זאת, הן ישראל והן המצרים
6 - 'שלח את בני וגו' הנה אנכי הורג וגו", היא מכה אחרונה ובה התרהו תחלה מפני שהיא קשה. וזה הוא שנאמר באיוב (איוב לו) 'הן אל ישגיב בכחו לפיכך מי כמוהו מורה'. בשר ודם המבקש להנקם מחבירו, מעלים את דבריו שלא יבקש הצלה. אבל הקב"ה ישגיב בכחו, ואין יכולת להמלט מידו כי אם בשובו אליו. לפיכך הוא מורהו ומתרה בו לשוב - רש"י שמות ד, כג
7 - שמות י, ז
8 - שם ה, כג
9 - בראשית ד, א
10 - שמות טו, ו וברש"י שם
11 - ירמיהו לא, לג

פקודה בלתי מוסרית בעליל

/ הרב אהרן לוי, ערכים

בפרשת שמות מתארת התורה כיצד חל פיחות דרמטי במעמדם של בני ישראל. ממשפחה מבודדת הקרובה למלכות, הם הפכו לעם של עבדי עבדים. תהליך זה לא התרחש ביום אחד אלא באופן איטי ועקבי, מעין תכנית שלבים שטנית. היא החלה לאחר מותם של יוסף, אחיו ושאר בני דורו. על פי דברי חז"ל המהפך שחל במעמדם של העברים נבע משתי טעויות שעשו. האחת - ראוותנות ממונית בעודם גרים בארץ לא להם. השנייה - "ההשתלטות" היהודית על מצרים. שתי סיבות אלו סיפקו את חומר הבערה לשנאת המצרית. אך מכיוון שלשנאה צריך לחנך, נמצאה גם הסיבה מדינית כללית לשנאה זו. כשפרעה פונה אל עמו יודע הוא שהסיבות לשנאת נתיניו הן קנאה וחמדה, אך הוא מבין כי אי אפשר להצדיק ולבצע מהפך כה קיצוני על סמך סיבות אלו, על כן הוא מספק להם סיבה מכובדת יותר. "וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה, וְהָיָה כִּי תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם הוּא עַל שֹׂנְאֵינוּ; וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ". צריך להיזהר מהיהודים, אומר פרעה לנתיניו, הם מסכנים את שלום המדינה, הם גייס חמישי בתוכנו, צריך לרסן אותם. "הבה נתחכמה לו". ההתחכמות הפרעונית הייתה פשוטה ומוכרת. "וַיַּעֲבִדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ. וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבֵנִים וּבְכָל עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה, אֵת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ". פרעה לא נסתפק ברעיון מחוכם זה. הוא גם בישל עבור העם העברי התחכמות אכזרית נוספת אשר יצרה את הרקע לתופעת הסרבנות הראשונה בהיסטוריה. פרעה מוטרד מההתרבות העל-טבעית של העם העברי, מהנשק הסודי של העבריים - המאזן הדמוגרפי. הוא אוסף לארמונו את המיילדות העבריות, שפרה ופועה, ופוקד עליהן פקודה שלפי הקוד האתי העברי הייתה פקודה בלתי מוסרית בעליל. הוא מצווה עליהן: "בְּיַלֶּדְכֶן אֶת הָעִבְרִיּוֹת וּרְאִיתֶן עַל הָאָבְנָיִם אִם בֵּן הוּא וַהֲמִתֶּן אֹתוֹ וְאִם בַּת הִוא וָחָיָה". לא פחות ולא יותר - לרצוח תינוקות. אל נטעה לחשוב שפרעה היה אדם בלתי מוסרי. הוא פשוט לא נשמע לצו מצפונו. שכן, טובת האימפריה המצרית עמדה לנגד עיניו. מי יודע, אולי הוא בכלל ראה בפעולה זו סוג של המתת חסד?--- המיילדות ניצבו עתה בפני דילמה ערכית מסובכת. מצד אחד אם לא תצייתנה לצוו המלכותי אפשר שתוחלפנה באחרות, אכזריות יותר, כאלו שתהרוגנה לא רק את הזכרים אלא גם את הנקבות. וכל זאת מעבר לסיכון האישי הכרוך בקריאת תיגר על הוראה מפורשת של שליט כל-יכול. מאידך, כיצד בכלל ניתן להעלות על הדעת את האפשרות להרוג תינוקות שזה עתה נולדו? אין לך רצח אכזרי ומתועב מזה.

"שלטונם של הפרעונים המצריים נבנה סביב האמונה שהם התגלמותו של האל הורוס וצאצאיו של האל רע, אל השמש. הם הזדווגו בדרך כלל עם אחיותיהם ובנותיהם כדי להימנע מדילול הדם האלוהי שבעורקיהם. פרעה נתפש כמי ששולט בטבע, דבר לא נסתר ממנו וכל רצונותיו התגשמו. הוא היה הכהן הגדול, השופט העליון, מפקד החילות והממשלה. הצדק הוגדר כמה שפרעה אוהב, והעוול - כמה שפרעה שנא. במשך למעלה מ-3000 שנה כונה מלך מצרים בכתובות קיר "מנתץ ראשים". הוא תואר כשהוא גורר שבוי חסר ישע בידו השמאלית, בעוד היד הימנית אוחזת באלת השרביט לצורך ניפוץ גולגולתו. שליט שדברו היה חוק ולא יעבור, והעניש עבריינים בכריתת אפם ואוזניהם, בשיפודם דרך החלחולת או פעירת פצעים בגופם. לאחר מותם הועמדו נשמותיהם של נתיני פרעה למשפט שבו הואשמו ב-24 חטאים שונים, כמעט כולם הפרות של חוקי המדינה." ("אי ציות ודמוקרטיה", יורם חזוני)

זהו אפוא הסיכון לתוכו הכניסו המיילדות את עצמן, אך הן לא היססו וקבעו את התקדים ההיסטורי.

עדיין נותר לנו להבין במדויק את טיב השיקולים ואת מהלך החשיבה שהנחה אותן , שהרי נפשות מוטלות על הכף, אבל אפשר כבר לקבוע, כי התקדים נקבע. "וַתִּירֶאןָ הַמְיַלְּדֹת אֶת הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶן מֶלֶךְ מִצְרָיִם, וַתְּחַיֶּיןָ אֶת הַיְלָדִים". זוהי העדות העתיקה ביותר המצויה בידינו המתארת בפשטות מהממת את תופעת הסרבנות. לא זו בלבד שלא בצעו המיילדות את הצו והפרו בגלוי את הפקודה המלכותית אלא אף הקפידו בדברים שקודם לכן לא נזהרו בהם כפי שמתאר זאת בעל ה"אור החיים": "רז"ל אמרו (שמו"ר א טו) שהיו מספקות להם מים ומזון, וצריך לדעת למה לא היו עושים להם כן מקודם? אלא, שמקודם לא נתנו דעתם על מצווה זו לספק מים ומזון. ואחר שצווה להן פרעה חששו שיהיו נחשדים שאם ימות אחד מהנולדים שהם הרגוהו, לזה להוציא עצמן מהחשד השתדלו להחיות אפילו מי שימות מיתת עצמו מחסרון הסיפוק.

"עוד ירצה לומר, להיות כי מן הדרך הוא כשיגזור מלך דבר על כל פנים בתחילת הגזרה דבר מלך חזק, ואימת מלך רועשת לבל עבור עליה, ובאורך הימים אחר הגזירה היא רופפת. ולזה הודיע הכתוב כי הצדקניות הללו בטלו גזירת מלך סמוך לגזירה והוא אומרו "ולא עשו", ואימתי? "כאשר דיבר"... ואדרבה ספקו מזון ובטלו דבריו סמוך לגזירה."

הכרעתן המצפונית של המיילדות שלא להישמע לפקודת המלך לא הייתה אוטומטית ואם הייתה כזו לא היתה מקבלת חשיפה תורנית שכזו. ההכרעה הייתה הכרעה מוסרית המבוססת על עקרונות ערכיים. ואכן הפסוק מדגיש "וַתִּירֶאןָ הַמְיַלְּדֹת אֶת הָאֱלֹהִים", כלומר לא השכל בלבד הוביל למסקנה זו, וגם לא הרגשות המוסריים, כי אם יראת האלוקים. ה"אני העליון" שלהן לא הסכים לשיתוף פעולה אכזרי זה. אמנם יש הבדלים מסוימים בין הסרבנות העברית אז לבין הסרבנות הצבאית בימינו. אז המיילדות סרבו לפקודה של שליט אכזר, המדכא את הקיום הלגיטימי של אומה שלימה בארץ לא להם. ואילו כיום הסירוב הצבאי של החייל הוא לפקודת המפקד הצבאי שמונה על ידי העם שלו בארצו ובמדינתו. אולם אין אלו הבדלים מהותיים, מה שקובע הוא העקרון שאין האדם מוכן לבצע פקודות שבעיניו הן בלתי מוסריות. עם זאת ראוי שניתן את דעתנו לעניין מהותי אחד המבדיל הבדל משמעותי בין המקרים והוא - מי אומר לו לסרבן שהפקודה שקיבל אינה מוסרית? בעוד שהסרבן הצבאי מסרב פקודה מחמת שפיטתו הסובייקטיבית, הסרבניות העבריות הקדומות סרבו בשם האלוקים. זהו הבדל מהותי שאין

להקל בו ראש. טענתם של השוללים את תופעת הסרבנות היא - מי נתן לסרבן את הכלים להחליט מה מוסרי ומה לא? וכי הוא יותר מוסרי מאתנו? וכי המפקד הישראלי אינו אדם מוסרי הפועל על פי אותו קנה מידה מוסרי של הסרבן? וכי הסרבנים נאורים יותר, עדיני נפש יותר מאיתנו? זו הטענה האמיתית שיש להציב מול הסרבנים. הסרבנים מחליטים בעצם שתי החלטות. האחת - האם המעשה מוסרי או לא. השנייה - האם לבצע את הפקודה הבלתי מוסרית או לא. כאן יש מקום לקלקולים, שהרי יכול להיות שהמניע האמיתי המסתתר מאחורי הסירוב היא עצלות או טעם פוליטי כלשהו ואם כן פעולת הסירוב מתרוקנת מתוכנה המוסרי ונעשית לכלי ניגוח קטנוני. לעומת זאת בפני המיילדות העבריות לא עמדו שתי החלטות. הן לא התלבטו בשאלה האם הרג תינוקות הוא דבר מוסרי או לא. את זה כבר החליט עבורן האלוקים. להן לא נותר להחליט האם הן מטות אוזן לצו האלוקי או לא. זוהי סרבנות טהורה וזכה שאי אפשר להטיל דופי במניעיה.

סרבנות זו עמדה לעם היהודי בכל גלויותיו והיא שעמדה לאבותינו ולנו. שימור המוסר היהודי נבע מכך שאת העקרונות המוסריים לא קבע העם היהודי בעצמו. עקרונות אלו אלוקיים היו ולפיכך לא נאלץ העם היהודי לאורך גלותו להתלבט בשאלה מה מוסרי ומה לא. נותר לו רק להחליט אם לבצע פעולות הסותרות מוסר זה או לא.

סיפור לשבת

סגולה להסרת נפיחות רעילה

באחת מהעיירות בפולין של מעלה, חלה איש יהודי קשות ברגלו ל"ע, הוא ביקר אצל טובי הרופאים שלא הצליחו להעלות מזור למחלתו. עם התגברות המחלה החלה הרגל להתנפח רח"ל, ומלבד הייסורים הנוראים שסבל נשקפה גם סכנה גדולה לחייו מחמת הרעלה.

במצב של לאחר ייאוש, ייעץ לו אחד מידידיו לשפוך את לבו בפני הרבי הקדוש בעל "דברי חיים" מצאנז זצ"ל, שעל אף הסכנה הכרוכה בנסיעה כזו במצבו, הרי בין כך אין בפניו שום תקוות רפואה לפי הסכמת הרופאים, שהמליצו על כריתת הרגל ח"ו.

היהודי החולה שמע, וניצוץ קדוש של אמונה וביטחון בה' ובעבדיו הצדיקים ניצת בליבו, הוא החליט אפוא על אתר, שהוא מוכרח לקבל את פני הצדיק ויהי מה! – לפיכך לא שעה לאזהרת הרופאים שאפילו הורדת הרגל לארץ להסתובב מעט יש בה סכנה, שעלולה היא להרעיל את כל הגוף חלילה, ועל אף שכל תנועה ברגל הסבה לו כאבים קשים. – עם כל זאת 'כל אשר לאיש יתן בעד נפשו'! (איוב ב, ד), וציווה לבני ביתו לשאתו כך על גבי המיטה, ולצאת מיד לדרך הארוכה לצאנז, "זו התקווה האחרונה שלי!" הצהיר בפניהם ברורות.

בהגיעם לאחר המסע הקשה לעיר הקודש 'צאנז', סידרו לעצמם מקום אכסניה [סטאנציע], ולאחר מנוחה קצרה יצאו לפקוד את ביתו של הרבי משאת ליבם. אולם, הם לא ידעו שבאותה עת לא שהה הרבי הקדוש בביתו, הוא יצא לנסיעה רחוקה, ובנו הגדול רבי יחזקאל שרגא - 'הרב הצעיר', שהיה לימים הרבי הקדוש משינאווא זצוק"ל, התגורר אז בבית אביו.

והנה מגיעה עגלתו של החולה אל חצר הקודש, התקרבה לאיטה עד הכניסה אל הבית ונעצרה. בניו המסורים של החולה הרימו את מיטתו בזהירות ובעדינות, שלא להכאיב לאביהם הדואב בייסוריו, ובדמעות בעיניהם נכנסו אל הבית.

הגבאי הנאמן שהיה בבית באותה שעה קיבל את פניהם, וכששמע את סיפורם וגודל טרחתם בדרכם, נמלא ליבו רחמנות על שייאלץ עתה לאכזבם, ולהחזירם חזרה כלעומת שבאו. הוא נכנס אפוא להתייעץ עם בנו של הרבי, כדת מה לעשות עמהם.

השינאווער רב בראותו המקרה הקשה, חשש לשלומו של החולה, שלאחר כל המסירות נפש שעשה עד כאן יחזור בלא כלום, ואכזבתו הקשה עלולה להזיק לבריאותו. לאחר שהרהר רבות בדבר, החליט בלית ברירה – בגודל חמלתו על משפחה יקרה שבישראל – להמציא עצה נועזת מעט!

הוא קרא אליו חרש את הגבאי, ואמר: הרי יהודים אלו מעולם לא היו בצאנז, ואינם מכירים את אבי הרבי, אלבש אפוא אני את הראז'וולקע עם הקולפיק... (בגדי הרבנות) ואהיה הרבי בשבילם! כך לפחות יחזקו שקיבלו ברכה חמה וטובה, ולא תתאכזב תוחלת נסיעתם הקשה הנה.

בדחילו ורחימו נכנס הבן לחדר אביו בקודש פנימה, התיישב ליד השולחן מן הצד השני, שלא במקום אביו (קידושין לא: יו"ד ר"ם, ב), וקיבל במאור פנים את החולה ששכב על מיטתו עם רגלו המנופחת, ביחד עם בני משפחתו, כאשר הם בטוחים כולם שעומדים הם בפני הרבי בעצמו.

לאחר קריאת הפתקא (קוויטעל) כנהוג, דיבר השינאווער רב על ליבם, חיזקם ועודדם באמונה וביטחון בצור עולמים, שאף פעם אין לאבד התקווה. "ואפילו חרב חדה מונחת על צווארו

המשך בעמוד הבא...

של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים" (ברכות ה:), וכל שכן כשאינה אלא ברגלו. – לכן אפוא זאת עשו! ציוה עליהם [בנו של] הרבי: במשך חודש ימים מהיום תפרישו מדי יום כך וכך ריניש לצדקה, ובעזרת השי"ת בסוף החודש תבוא אליכם הרפואה השלמה לאורך ימים ושנים טובות!

המשפחה יצאה מבית הרבי בלב מלא תקוה, לאחר ההבטחה המפורשת שיצאה מפי קדשו. ואכן הקפידו מאוד כל אותו החודש, להפריש לצדקה מדי יום ביומו את הסכום המדובר.

והנה לתדהמת הכל, בסוף אותו החודש נעלמה לגמרי הנפיחות מן הרגל ועמה כל רעל המחלה, והאיש קם על רגליו בריא ושלם כאחד האדם! הרופאים לא האמינו למראה עיניהם, והאיש עם משפחתו שבחו והודו לשמו יתברך, על הנס הגדול שעשה עמהם.

עתה משנעשה קל ברגליו, חשב האיש שמן הראוי לנסוע שוב לצאנז, להודות לרבי הקדוש על ברכתו, ולשמחו בישועתם הגדולה. קיבץ אפוא שוב את בני משפחתו לנסיעה נוספת, והפעם הרבה יותר קלה ושמחה. לאורך כל הדרך הזכירו בני המשפחה זה לזה, את הקשיים הנוראים שבדרך הקודמת...

בהגיעם לצאנז כבר חזר ה"דברי חיים" לביתו נאווה קודש, ובהיכנסם אל הרבי עם הפדיון-נפש והתשורה היפה שבידם, התאכזבו מאוד, "זהו אינו הרבי!"... אמרו איש לאחיו, ופנו תיכף החוצה ונתנו קולם על הגבאים והממונים שם: "היכן הרבי? מדוע אין מכניסים אותנו אל הרבי?".

הדברי חיים הבין מיד כי דברים בגו, הוא קראם בחזרה אליו ושאלם את מי מחפשים הם? – מה זאת אומרת? התפלאו, את הרבי מחפשים אנו! היינו כאן לפני כחודש ימים עם אבינו זה, אשר היה אז חולה אנוש עם רגל מנופחת מאוד, והנה עתה בזכות תפילתו של הרבי נעשה ב"ה בריא אולם, ובאנו הנה לתת ברכת תודה!

הבין הרבי שיד בנו בדבר, שכן רק הוא היה כאן בבית בהיעדרו, וציווה לקוראו פנימה. – תיכף משראה החולה את השינאווער רב לנגד עיניו, התפרץ בבכי בהתרגשות גדולה, והודה לו בכל לב על ברכתו הטובה שהתקיימה במלואה!

כששמע הדברי חיים את כל פרטי המעשה, פנה לבנו ושאלו בפליאה: מנין לך 'סגולות' שכאלו? על סמך מה לקחת על עצמך אחריות כבדה שכזו? "פשוט מאוד! – ענה השינאווער בחריפותו, רואה אני תמיד את ארנקו הנפוח של אבא, שברוב הצדקה יורדת וסרה נפיחותו... – מכאן למדתי שהצדקה יש בה סגולה מיוחדת להסרת הנפיחות!... ומי יבוא בסוד קדושים.

(טיב הקהילה)

שביבים / שאול שיף

"תברך אתה אותי"

פרופיל מרתק ומצמרר על הנהגותיו וחייו של הגאון הצדיק רבי נתן צבי פינקל ז"ל ראש ישיבת מיר

הרב פינקל עמד בראש ישיבת מיר בה לומדים אלפי בחורי ישיבות ואברכים, והיא נחשבת לאחת מהישיבות הגדולות והאיכותיות בארץ, אחד המאפיינים הייחודיים שלה היא הכמות הגדולה של תושבי חו"ל הבאים במיוחד מרחבי העולם כדי ללמוד בה. להחזיק ישיבה בסדר גודל כזה דרושים מאמצים כבירים, כדי להביא לתלמידים את כל מה שהם צריכים. את מוסרי השיעורים הטובים ביותר, חדרי פנימייה מאובזרים ונוחים, כלכלה, מזון וכל שאר ההצטרכויות, והכל בשביל שיוכלו הבחורים לשבת וללמוד בנחת... כאשר על כל צרכי הישיבה פיקד הרב פינקל וכל זאת למרות היותו חולה שנים רבות במחלה שהקשתה עליו מאוד את התפקוד ביום יום, בהתניידות ממקום למקום וקשיים נוספים. בספר 'ובכל נפשך' מופיעים סיפורים מיוחדים ומעוררי תדהמה על הרב פינקל. באחד הסיפורים מצוין שהייתה לו לרב פינקל הנאה צרופה ומיוחדת לשמח את הזולת, ולהקנות לו הרגשה טובה. לדוגמא, מצוי היה שנזדמנו לביתו או לסוכתו שני מבקרים שהכירו היטב אחד את השני, ולמרות זאת היה מציג את הנכנס לפני רעהו או לפני כל היושבים, ושואלם האם אתם מכירים את הרב פלוני אלמוני, ונהנה מאוד לשמוע מהיושבים שבחים אחד על השני. סיפר הגאון רבי מיכל זילבר, שפעם ראה אותו הרב פינקל ברחוב העיר, בצידו השני של הכביש, כשהוא צועד לקראתו, ולמרות חולשתו הגדולה ומחלתו הטריח עצמו, וחצה את הכביש לדבר אתו. הוא היה בטוח שהרב פינקל רוצה לדבר אתו משהו דחוף, אם הוא כל כך טורח... כשהגיע אמר לו "רק רציתי לומר לך שהנכד שלך שלומד בישיבה הוא תלמיד מצוין, ועולה ומתעלה כל הזמן".

לא אחת כשהיה מסדר קידושין, נאלץ ללכת מיד לאחר החופה כדי להספיק לסדר קידושין בחתונה נוספת, לפעמים בעיר אחרת. כמה פעמים קרה שלבעל השמחה היה אכפת, שהרב ישוב לשמוח אתו בהמשך הערב. והרב פינקל שהיה חולה וחלוש, ונדרש ממנו מאמץ רב מאוד להתנייד ממקום למקום, בכל אופן השתדל לחזור, למרות שהיה מחוסר כוח לגמרי, והיה תמיד אומר בפשיטות "הרי בעל השמחה ביקש, ומן הסתם ישמח שנחזור" לכן נעשה מאמצים גדולים לחזור. אחד מבוגרי הישיבה סיפר, שנצרך פעם להמלצות מגדולי ישראל שיכתבו בהמלצה שהם מכירים אותו וכך יוכלו

אנשים לעזור לו. הוא ביקש מרבותיו ונענה. וכשביקש מהרב פינקל המלצה, עשה זאת בלב כבד, ביודעו עד כמה הרב עסוק בניהול הרוחני והגשמי של ממלכת התורה, ואין לו הזמן להתעסק בעניינים מסוג זה, אולם היות והדבר נצרך לו ביקש. לבסוף נהג אתו הרב כאדם שיש לו את כל הזמן שבעולם, הוא ישב מיד וכתב לו טיוטה, הראה לו ושאלו האם הנוסח מתאים לצרכיו, והאם יש לו הערה מסוימת על הנכתב, רק כשהתברר לו שהכול מוצא חן בעיניו, התיישב לכתוב את המכתב. בדומה לסיפור הזה, סיפרו כמה אנשים שכאשר ביקשו מהרב שיפעיל את השפעתו במקומות שונים, אם ראה שהוא אכן יכול לעזור, עשה זאת תיכף ומיד בלי דחיות, באומרו, "הנה הטלפון תתקשר למי שברצונך שאדבר עמו ואעשה זאת מיד". כוח הנתינה שלו היה ללא גבולות. ילד בן שבע שהחל ללמוד חומש בתלמוד תורה, ביקש מאביו שברצונו ללמוד בחברותא עם הרב. האב התבייש לבקש כזה דבר ואמר לבנו שיכתוב מכתב לראש הישיבה, והוא אכן עשה זאת. הוא כתב שהיות והחל עתה ללמוד חומש בראשית בתלמוד תורה, הוא מבקש ללמוד בחברותא עם ראש הישיבה. רבנו קיבל את המכתב, ומיד נטל עטו ורשם על המכתב שלש מילים - 'נלמד בחברותא, להתראות...'. ואכן, יומיים לאחר מכן כשהגיעה השבת לאחר סעודת שבת, דפק הילד בביתו, הרבנית פתחה וקיבלה את פניו, והרב למד אתו בחברותא כבקשתו, כך למדו כמה שבתות. אחד התלמידים נכנס לבקר את הרב עם בנו, באותה שעה שכב הרב על הספה חלוש ומיוסר. שאל הבן את אביו למה ראש הישיבה שוכב על הספה. משמע זאת הרב, מיד אזר את כוחו והתיישב, חייך ואמר לילד: "הנה אני יושב!". בליל שבת בעת שעברו לפניו לאמירת 'שבת שלום' בישיבת מיר שבעיר מודיעין עילית, אמר ילד קטן לאבא שלו: "תראה איך שראש הישיבה אוהב אותי, עד כמה הוא שמח שבאתי להגיד לו 'שבת שלום', כי לבחורים הוא לא נותן יד, ורק לילדים הוא נותן יד"... פעם נכנס אליו ילד בחול המועד וביקש ממנו ברכה, אמר לו הרב בענוותנותו: "תברך אתה אותי", הילד לא הבין חכמות ובירך את הרב בתמימות: "שראש הישיבה יהיה תלמיד חכם וצדיק גדול", הרב שמח וענה "אמן" בקול גדול. הרב שמח, והילד שמח עוד יותר, הוא נתן לראש ישיבה ברכה והוא ענה אמן.

למרות עיסוקיו הרבים, מסירותו וחסדיו העצומים עם בני הישיבה, היה מקדיש מזמנו עבור אנשים שנזקקו לכך, נתקיימו בו דברי המשנה "כל הלומד על מנת לעשות, מספיקים בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות". אנשים מסכנים וחלכאים היו מגיעים לפרוק את מועקותיהם. ויכול היה לשבת שעות ארוכות, לשמוע בתשומת לב ובהקשבה את דבריו של אדם שבור, ואף כאשר לפעמים ברור היה שמדובר באדם שלא יכול היה לעזור לו במצבו, והעזרה היא עצם הסבלנות לשבת ולשמוע את אשר על ליבו, גם אז ישב ושמע עד שהלה סיים את דבריו, כשהוא משרה אווירה של רוגע והנאה מביקורו. לא אחת שאל אותו אם הוא מעוניין בשתיה קרה או חמה, וניגש להביא לו. אולם בו ברגע שהלה סיים ויצא מפתח הבית שמח וטוב לב, נשאב הרב פינקל בחזרה אל הלימוד. קרה ובעיצומה של שמחה, החל אדם שאינו בריא בנפשו לדרוש. דרשתו התארכה והתארכה וכמובן שאף אחד לא האזין לדבריו. אך הרב פינקל היה היחיד שישב בכובד ראש והקשיב ל'דרשה'. ולאחר שהלה סיים אף ניגש להודות לו על דבריו. פעם הגיע אליו גר צדק לאחר שהתגייר. וקירב אותו מאד ואמר לו: "מהיום אני האבא והאמא שלך". ביתו של הרב פינקל היה מוקד להכנסת אורחים. פעמים רבות ישנו בחורים מהישיבה בבית, לפעמים תקופות קצרות ולפעמים תקופות יותר ארוכות. אחד התלמידים שעשה עליה לארץ ישראל והגיע עם כל משפחתו מארה"ב תוך כדי קשיים רבים ובהקרבה מיוחדת של אשתו, נכנס אליו עם רעייתו להגיד שלום. הרב שיבח מאד את הקרבתם לבא ארצה, וברצותו לגרום להם הרגשה נעימה, וביודעו שאין להם קרובים בארץ, אמר להם שביתו פתוח בפניהם תמיד, ואם פעם יחסר להם משהו, אפילו כוס סוכר שיבואו לביתו. תלמיד אחר שמוצאו מחו"ל סיפר פעם לרב, שהם סובלים מבדידות היות וכל משפחתם וידידיהם מתגוררים בחו"ל. ענה לו הרב בפשטות: "אנחנו נהיה חברים שלכם!". פעם כשחזר בשבת בבוקר מהתפילה ומסדרי לימודו בישיבה, פגש את אחד מתלמידי הישיבה, תושב חו"ל, שגר לא הרחק מביתו. לאחר שבירכו בברכת 'שבת שלום', שאלו היכן הוא אוכל את סעודת השבת, ענה התלמיד: "בבית". הרב בחושיו המחודדים נראה שהוא הבחין שמשהו בתשובתו לא ברור, וחזר ושאל שוב ואז סיפר התלמיד שפלטת השבת עליה היה ה'חמין' לסעודת הבוקר, כבתה. ולכן יאכלו את סעודת שבת בלי 'חמין'. מיד ביקשו הרב ללכת לביתו ולקרוא לרעייתו לסעוד על שולחנו את סעודת שבת בבוקר. אמר לו התלמיד שהוא מעריך שאשתו תסרב להזמנה, שכן תחוש יראת כבוד לסעוד בבית ראש הישיבה, אולם הרב פינקל לא הבין ואמר לו: "לשם מה ברא הקדוש ברוך הוא שכנים?".

גיסו של הרב פינקל סיפר: הוצרכתי לטוס לארה"ב וילדיי נשארו בבית הרב, וסיפרו הילדים שכשחזר מהישיבה, רצה לשמחם ולתת להם להרגיש בבית, עשה להם מעגל ורקד ושר איתם. לא רק לבני הישיבה היה הבית מוקד של חסד, אלא גם לאנשים שאינם קשורים לישיבה. בנות בעלות תשובה מסמינר לעולי רוסיה היו קבועות על שולחנו, לכמה מהן דאג ואף השיאן עם בני תורה. במשך השנים אירעו כמה פעמים שילדים שלא היה להם היכן לשהות, התגוררו בביתו תקופות ממושכות. היה מוסד בירושלים, שכמה פעמים בנות שלא מצאו את מקומן בפנימיה באו לביתו, שם הן זכו ליחס חם.

אגב, באחד הימים הזמין את אחד מבני הישיבה לסעוד על שולחנו. במהלך הסעודה הבחין שאותו תלמיד לא אוכל, כנראה מחמת בושה. פנה אליו הרב פינקל וסיפר לו שאצל חמיו אירע פעם שהתארח יהודי, והנה הוא מבחין שאינו אוכל עם כולם. וגם כשהאיצו בו בעדינות לא אכל. הבין חמיו שאותו יהודי מגיע ממחוזות עם מנהגי אכילה שונים ממקומותינו, הניח המזלג והסכין בצד והחל אוכל בידיו, רק אז החל אותו יהודי לאכול. סיים הרב פינקל את סיפורו ואמר לו: "אצלך הרי אין לי צורך לאכול ביד, כדי שתאכל!"

(מתוך הספר 'ובכל נפשך')

■ להרבות לימוד תורה / אוהד אטינגר

הרב אהרן ידלר, מרבני 'אחינו', מספר על ההפתעה הגדולה שחווים הצעירים המגיעים בפעם הראשונה לביקור בישיבה. ללמוד בישיבה? זה נשמע כמו משהו ששייך רק ל'דוסים' מבני ברק. אלו שלובשים שחור לבן, ולראשם מגבעת גדולה. מה לצעיר שגדל בשדרות או בפרדס חנה, וללימוד בישיבה? אם אתם חושבים כך, אנחנו שמחים לבשר לכם שאתם לא היחידים...

מסתבר שצעירים רבים מרחבי הארץ גילו את האור שבתורה, והחלו לשמור מצוות ואפילו ללמוד תורה בקביעות במדרשיה או במקומות

אחרים, אבל המחשבה על לימודים בישיבה אפילו לא עוברת להם בראש.

הרב אהרן ידלר, מרבני ארגון 'אחינו' העוסק בהפצת תורה ויהדות לבני נוער, מספר על התהליך שהם חווים. "אנחנו מסתובבים המון במדרשיות בכל בארץ, פוגשים אלפי צעירים שממש צמאים לדברי תורה ולידע נוסף על היהדות. חלקם ממש משקיעים שעות רבות מזמנם בעניין הזה, אבל משום מה הם חושבים שהישיבות נבראו רק למי שנולד למשפחה חרדית. "הם תמיד אומרים לי, איך אני אכנס לישיבה עם מכנסי ג'ינס וחולצה צבעונית? זה לא הולך ביחד... את האמת, הם קצת צודקים. ברור שהישיבות החרדיות הקלאסיות לא מתאימות להם, אבל הבשורה היא שיש כיום עשרות ואפילו מאות ישיבות שמותאמות בדיוק לקהל היעד הזה. בישיבות הללו לומדים תורה עם כל הרצינות, אבל לומדים גם לימודי בגרות ומוציאים תעודות עם ציונים מעולים. הם מקיימים סדר יום ישיבתי מלא, אבל יש להם גם חדרי כושר, שולחנות טניס, מגרשי כדורגל והרבה מאוד פעילות של ספורט ופנאי.הם בחורי ישיבה לכל דבר, אבל הם לא לובשים את הביגוד הישיבתי הקלאסי...".

לדבריו, הצעירים המגיעים לישיבות הללו, נדהמים למראה עיניהם: "היה לי לא מזמן מקרה כזה עם צעיר ממרכז הארץ שמאוד מאוד רצה להתקדם בלימוד התורה, וכשהצעתי לו ללמוד בישיבה הוא פרץ בצחוק מתגלגל. הוא היה בטוח שלבחורי הישיבה יש קרניים מיוחדות כאלו, שמי שלא נולד עם זה לא יכול להיות שם אף פעם... הוא בא יום אחד לישיבה, וכל כך התלהב, עד שלמחרת הוא הביא אתו שני חברים נוספים".

הרב ידלר מציין, כי קיים מגוון רחב מאוד של ישיבות, ולא כל ישיבה מתאימה לכל תלמיד. "יש כאלו שמחפשים יותר את האתגר הלימודי, ויש כאלו שרוצים יותר את החברה האיכותית הייחודית לישיבות. יש כאלו שמעדיפים ישיבה עם בחורים יותר קלילים, ויש כאלו שמחפשים דווקא את הסביבה שמשקיעה יותר במחשבה ובהתפלספות על כל דבר. כל ישיבה, מטבע הדברים, יש לה את הסגנון הייחודי שלה, ולא פעם קורה שבחור מגיע ללמוד בישיבה ונפלט ממנה כעבור זמן קצר לא כי הוא לא מתאים לישיבה, אלא כי הוא לא מתאים לישיבה הספציפית הזאת. אנחנו בארגון 'אחינו', משקיעים מאמצים מרובים בהתאמה של כל ישיבה לבחור באופן המדויק ביותר. לשם כך אנחנו מבקרים באופן שוטף הן בישיבות עצמן, והן במדרשיות. כך אנחנו בעצם מכירים את הבחור, מדברים אתו על מה שהוא מחפש, מה מעניין אותו, וכך אנחנו יודעים להתאים את התלמיד לישיבה המתאימה לו. כמובן שלפעמים אנחנו טועים בבחירה, והתלמיד בסופו של דבר לא כל כך מרוצה בישיבה שבה שיבצנו אותו. לא נורא... יש עוד ישיבות. אנחנו פשוט מעבירים אותו לישיבה אחרת, ומוודאים שהוא אכן מרוצה שם".

הרב ידלר מדגיש שהפעילות אינה מסתיימת רק בשיבוצם של התלמידים לישיבות: "אנחנו גם מלווים אותם לאורך תקופה, עד שאנחנו מוודאים שהבחור אכן מסתדר בישיבה ושטוב לו שם. אם צריך אנחנו מצמידים לו אברך תלמיד חכם שלומד אתו גמרא בתקופה הראשונה, עד שהוא מבין את סגנון הלימוד הייחודי של התלמוד הבבלי, ויכול להמשיך בכוחות עצמו". לדבריו, השירות הזה שמבוצע כמובן בחינם וללא כל תמורה, מסייע לא רק לתלמידים עצמם אלא גם לישיבות.

"המטרה של הישיבה בסופו של דבר זה לקדם את התלמידים. להחזיק ישיבה זה לא עסק כלכלי, זאת שליחות. מדובר בעבודה לא קלה, ראש הישיבה ואנשי הצוות צריכים לגייס כסף גם מתקציבים ממשלתיים ובעיקר מתרומות של יהודים טובים. הצוות צריך לעבוד ולהזיע הרבה בשביל להביא את הכסף הזה, והם עושים את זה מתוך תחושת שליחות. כי הם רוצים להרבות לימוד תורה בעם ישראל. ולכן המטרה המשותפת של כולנו, גם אנחנו בארגון 'אחינו', גם הישיבות עצמן וכמובן שגם התלמידים, המטרה היא שהתלמידים הללו יצליחו בלימודם בעזרת ה' ולכן אנחנו עובדים בשיתוף פעולה מלא לתועלת כל הצדדים, שהם בעצם צד אחד".

לסיום שאלנו את הרב ידלר מה עושה מי שמתלבט בנושא ותוהה אם הוא כבר בשל ללימודים בישיבה, או היכן הוא יכול למצוא ישיבה המתאימה לו.

"תכתוב להם שיתקשרו אלי", הוא משיב, "הטלפון שלי הוא: 050-414-1386, אני אשמח לענות לכל פניה בעזרת ה'".

'אם אני מתפלל ולא נענה, הנני מפסיק לשמש כאדמו"ר'

על האדמו"ר רבי אפרים פישל שפירא מסטריקוב זצ"ל מסופר, שבאחד הימים הגיע אליו יהודי והתלונן מאוד על קשיי הפרנסה שלו. היהודי פרץ בבכי נסער, ועורר את רחמיו של הרבי. האדמו"ר השיב לו, שילך וירכוש כרטיס הגרלה, ואני אתפלל עליך שתזכה, ויהיה לך הרבה כסף. היהודי אץ-רץ לקיים את הוראת רבו, והמתין בקוצר-רוח להודעה על זכייתו בהגרלה הגדולה, אלא שלמרבה אכזבתו הכרטיס שרכש לא עלה בגורל . כשהגיע אל הרבי וסיפר לו שהתפילה לא התקבלה, הודיע האדמו"ר שהוא מפסיק לשמש כרבי... 'אם אני מתפלל על פרנסתו של יהודי, ותפילתי לא מתקבלת לפני הבורא יתברך, אני לא אכהן יותר כרבי', הכריז. פרטי הסיפור הגיעו אל רבי שמחה בונם מפשיסחא, והוא הגיע בבהילות אל האדמו"ר ואמר לו שאינו נוהג כשורה, ובוודאי שעליו לשוב אל האדמו"רות, ובאשר לתפילה שלא התקבלה, לא כך צריכה להיות צורתה של התפילה. הנך יכול להתפלל, ואף להבטיח פרנסה לחסידיך, אבל לא צריכים לתת עצות להשי"ת כיצד לקיים את הדבר כמו שעשית, שאמרת ליהודי שיקנה את הכרטיס ויזכה בהגרלה. יתכן שהקב"ה רוצה לעשות זאת בצורה אחרת.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net